Help, de leerling verzuimt!

Didi van Schijndel, leerkracht/Externe Dienstverlenging Atlent KinderExpertiseCentrum

Jan van der Linden, kinderarts Bernhoven Ziekenhuis Uden

Doelstellingen:

- Wat zijn SOLK en het biopsychosociale model?
- Praktijkvoorbeelden
- Hoe pakken we dat aan?
- Hoe pakken we dat **samen** aan?

Synoniemen voor dezelfde klachten:

- Functionele klachten
- Somatisch On(VOLDOENDE)verklaarde Lichamelijke Klachten – SOLK
- Medically Unexplained Physical Symptoms – MUPS
- Somatoforme stoornis
- Somatisch-symptoom stoornis

Eigenlijk allemaal ongelukkige terminologie.

Functionele klachten zijn psychiatrische ziekten en daarom is een medische behandeling niet zinvol.

Juist of onjuist?

Wat is SOLK?

- Somatisch onverklaarde lichamelijke klachten

- Er is sprake van SOLK bij kinderen als aanhoudende lichamelijke klachten beperkingen geven in het dagelijks functioneren en of er sprake is van lijdensdruk en er bij adequaat medisch onderzoek geen aandoening is gevonden die de klachten (voldoende) verklaard.

“Functionele klachten”

<u>Grofweg:</u>
“(Cluster van) symptomen waarbij geen medische oorzaak is aangetoond”

Maar eigenlijk is er geen goede definitie, er zijn wel definities per cluster van symptomen:

Soorten functionele klachten:

- Chronische pijn syndroom
- Vermoeidheid: meest voorkomend, 20% meisjes en 6% jongens op puberleeftijd.
- Hoofdpijn
- Buikpijn: 0,3-19%,

  2-4% op poli →

  bij 90% geen volledig organische oorzaak, o.a. prikkelbare darm syndroom

Samenhang met andere klachten en ziekten:

- Bijkomstige klachten:
  - Slaapproblemen
  - Dysfunctioneel ademen

- Onderliggende ziektebeelden:
  - Autisme (40%)
  - ADD, ADHD
  - Angststoornis (80%)
  - PTSS

Functionele klachten zitten dus tussen de oren.

Juist of onjuist?

Biopsychosociale model:

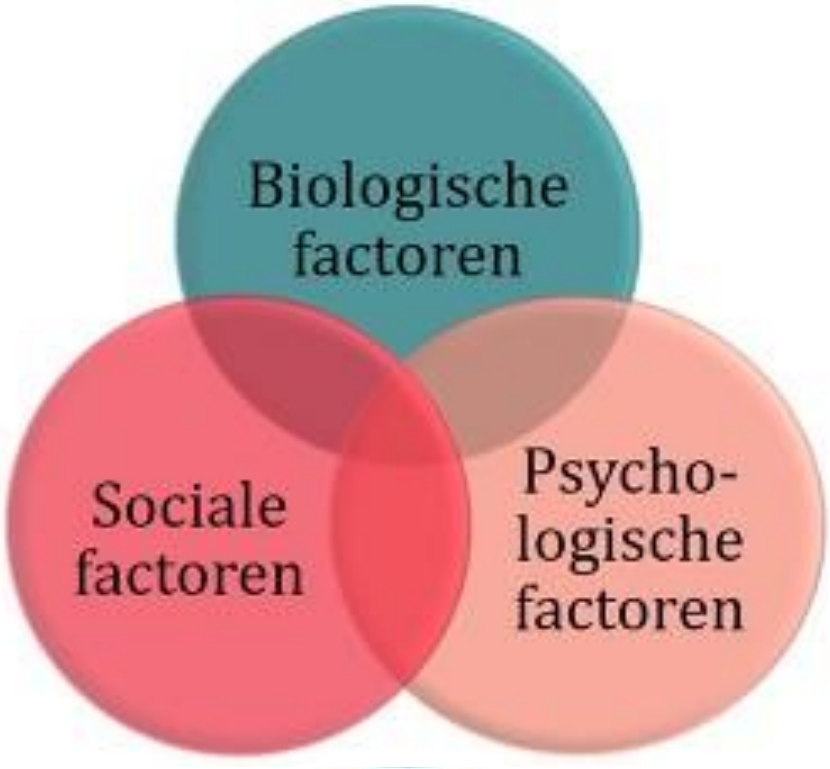

Engel, 1977

MIJN POSITIEVE GEZONDHEID

MIJN LICHAAM

- Je goed voelen
- Energie hebben
- Gezond eten
- Lekker slapen
- Sporten en bewegen
- Lichamelijke klachten
- Pijn
- Uiterlijk

MIJN GEVOELENS EN GEDACHTEN

- Omgaan met gevoelens
- Jezelf accepteren
- Je aan kunnen passen
- Positief in het leven staan*
- Je grenzen kennen*
- Omgaan met tegenslagen*

NU EN LATER

- Kijken naar de toekomst
- Cultuur en geloof
- Doelen en dromen hebben
- Keuzes maken*
- Jezelf kennen*
- Voorbeelden hebben*

LEKKER IN JE VEL ZITTEN

- Genieten
- Gelukkig zijn
- Vrolijk zijn
- Fijne omgeving ervaren*
- Zin hebben om dingen te doen*
- Steun en begrip van anderen krijgen*

MEEDOEN

- Vrienden en vriendinnen
- Erbij horen
- Pesten
- Doen wat je zelf wil*
- Meekomen met anderen*
- Op je eigen manier bijdragen*

DAGELIJKS LEVEN

- Naar school gaan
- Jezelf kunnen zijn
- Vrije tijd hebben
- Voor jezelf zorgen
- Normaal kunnen zijn
- Beperkingen voelen
- Roken, alcohol en drugs gebruiken*

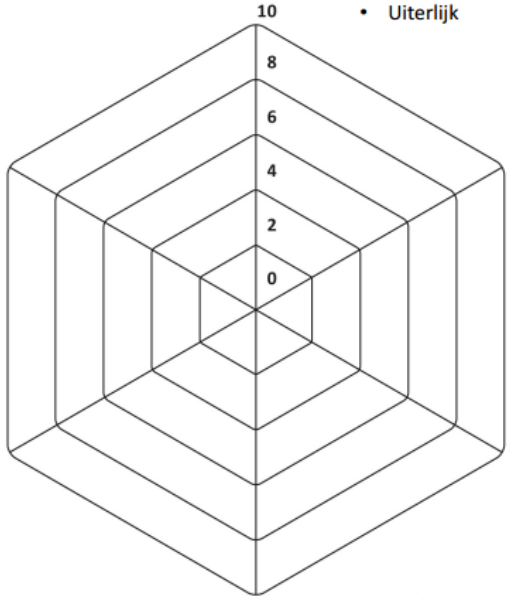

* vooral voor kinderen van 12 tot 18 jaar

Ontstaan van functionele klachten:

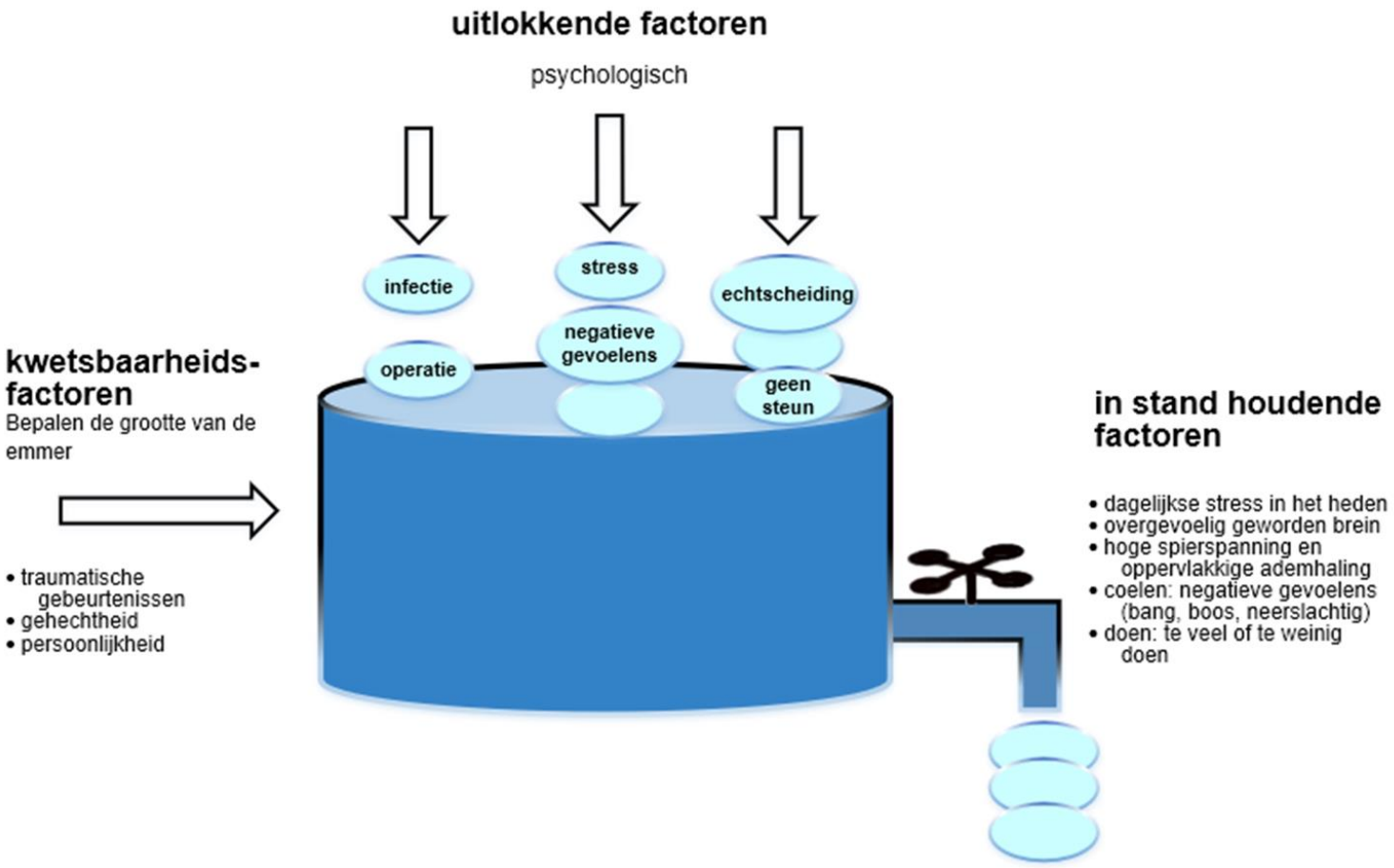

Functionele klachten zie je alleen in het ziekenhuis.

Juist of onjuist?

Zonder lichamelijke oorzaak valt de impact wel mee?!

- Nee! Bagatelliseren leidt juist tot meer klachten!

- Bij 25-50% van de patiënten leiden de klachten tot gedeeltelijk of volledig (school)verzuim!
- Indien te laat of niet behandeld: verhoogde kans op angst/depressie op volwassen leeftijd.

Functionele klachten houden zichzelf in stand

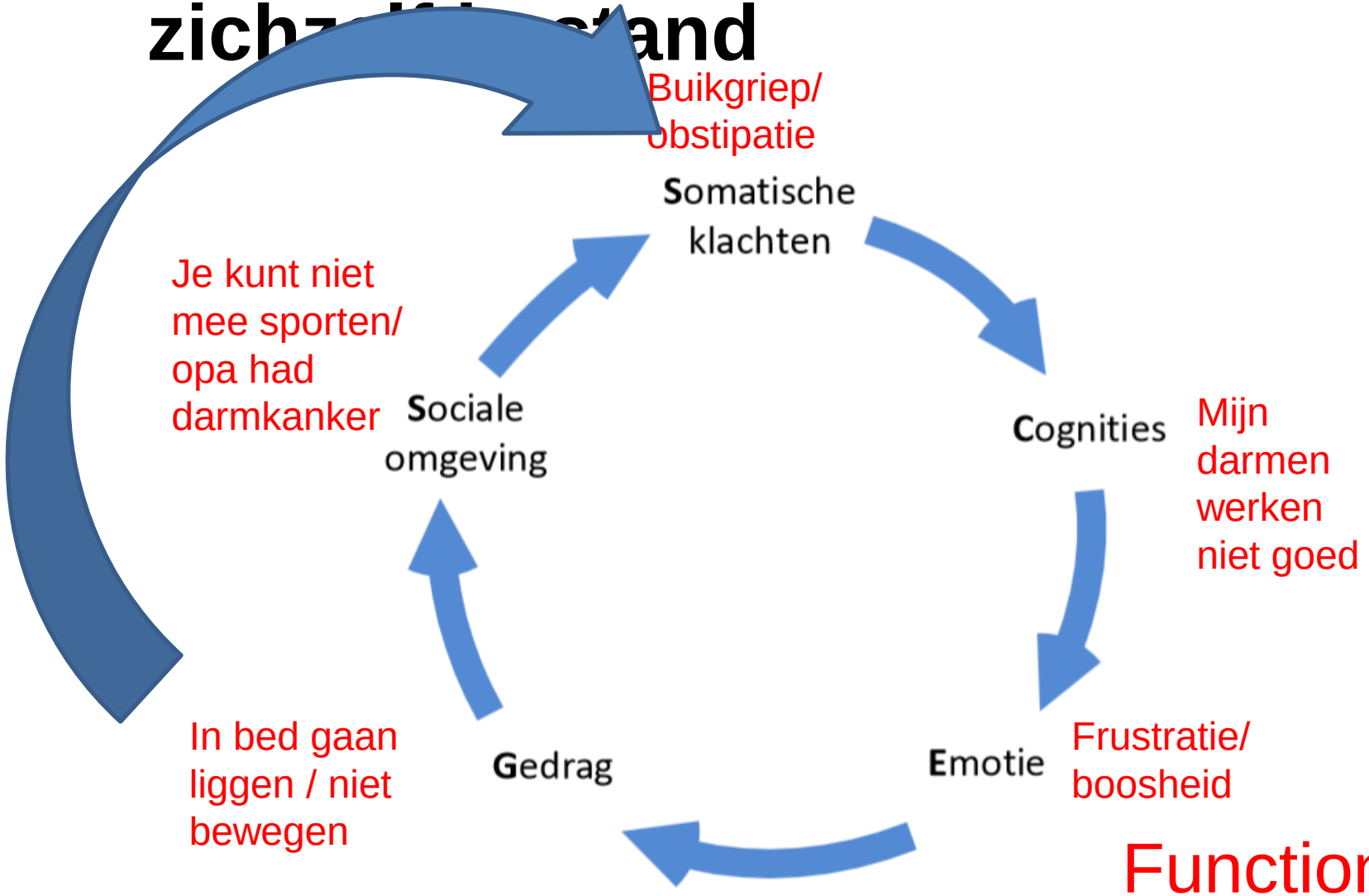

Functionele buikpijn

Auw!

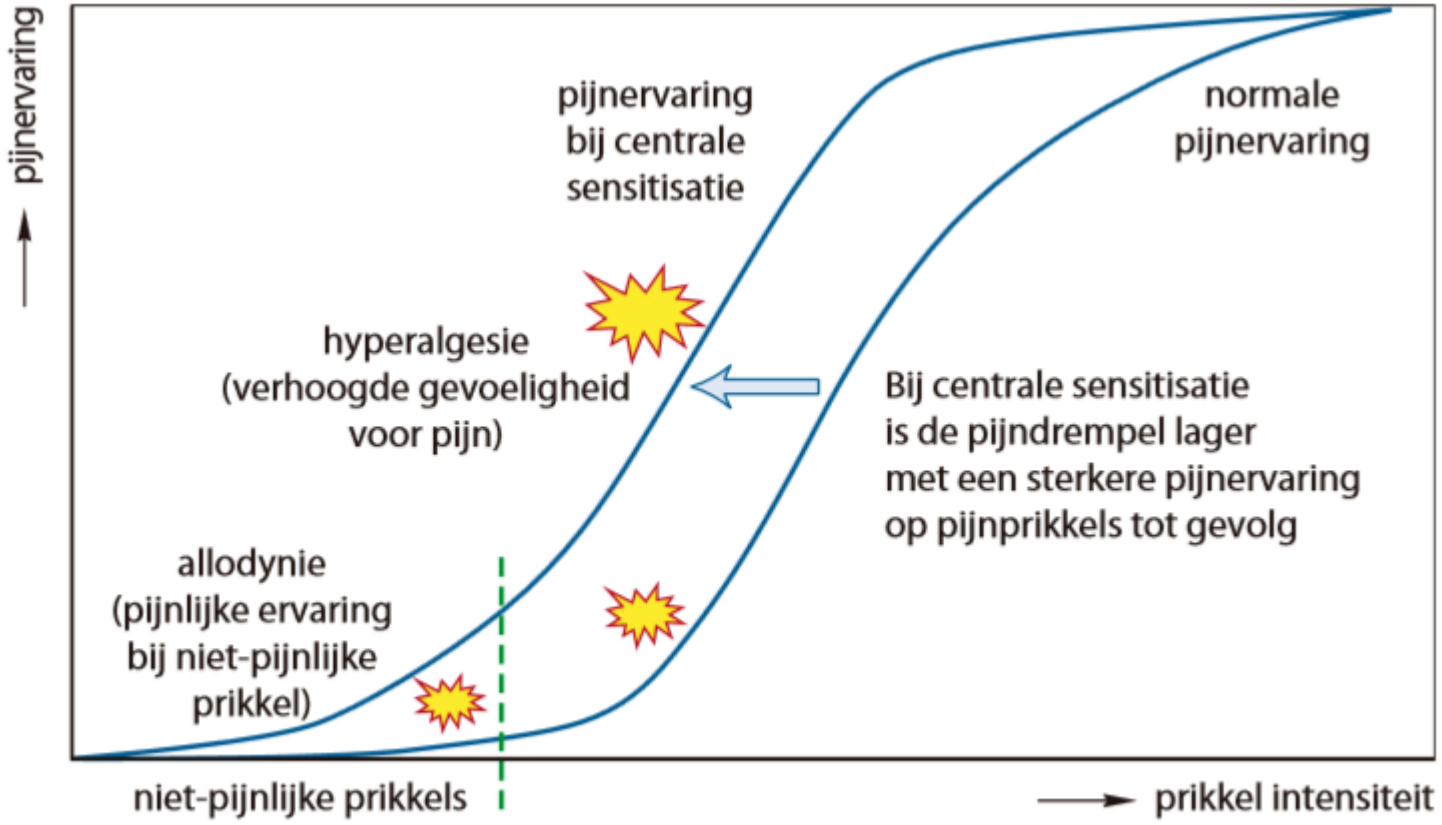

verschuiving in de pijnprikkel-respons curve bij centrale sensibilisatie

ALARM!

ALARM!

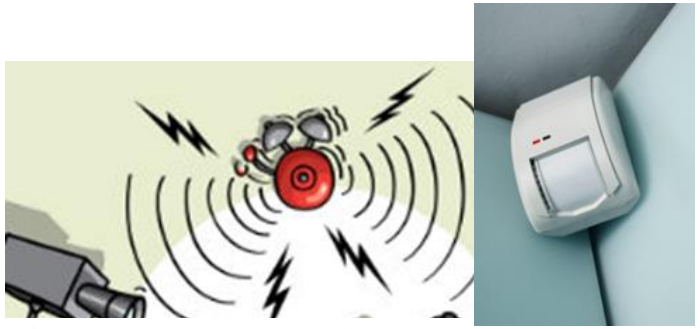

Functionele klachten houden zichzelf in stand

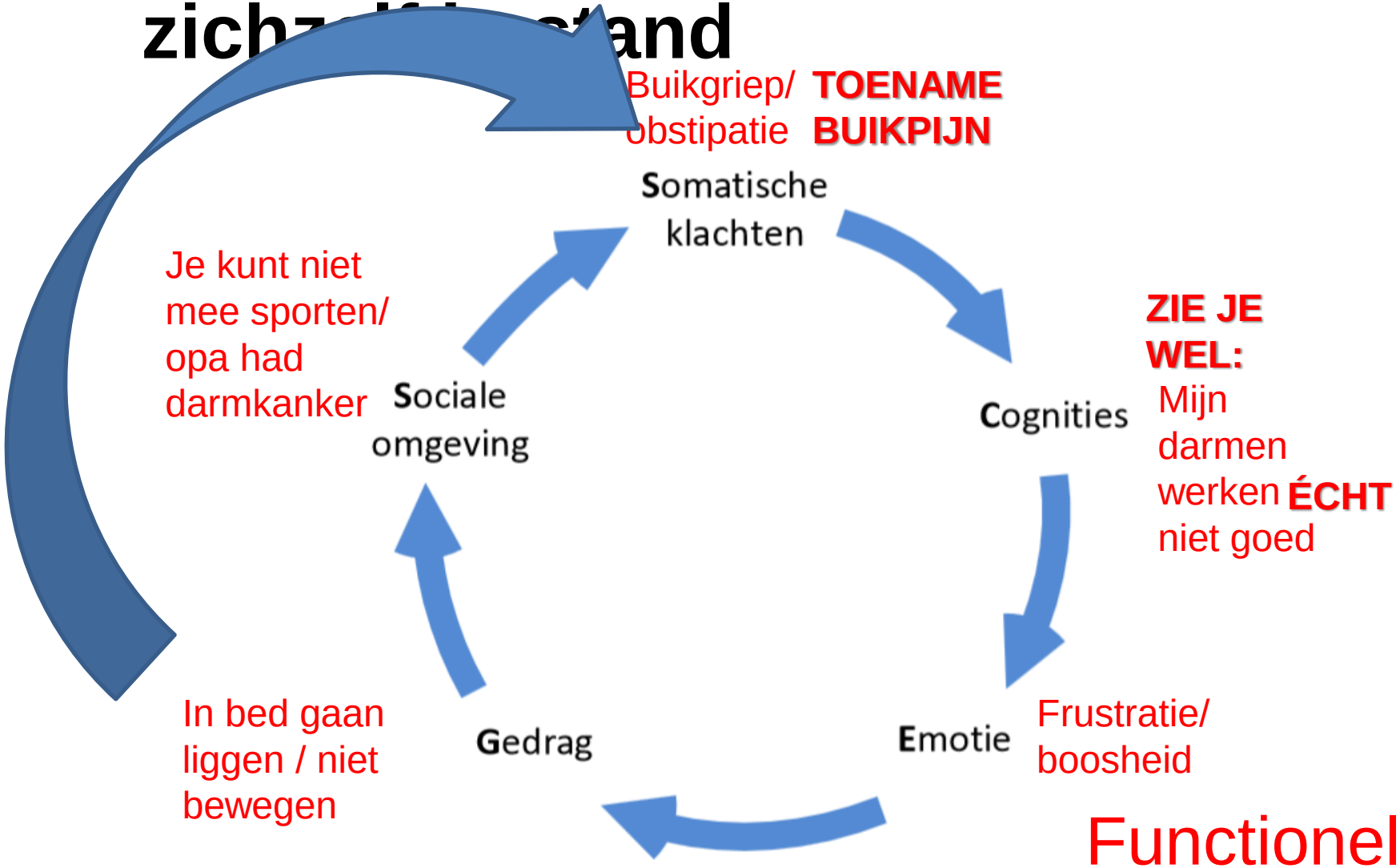

Functionele buikpijn

Functionele klachten houden zichzelf én elkaar in stand

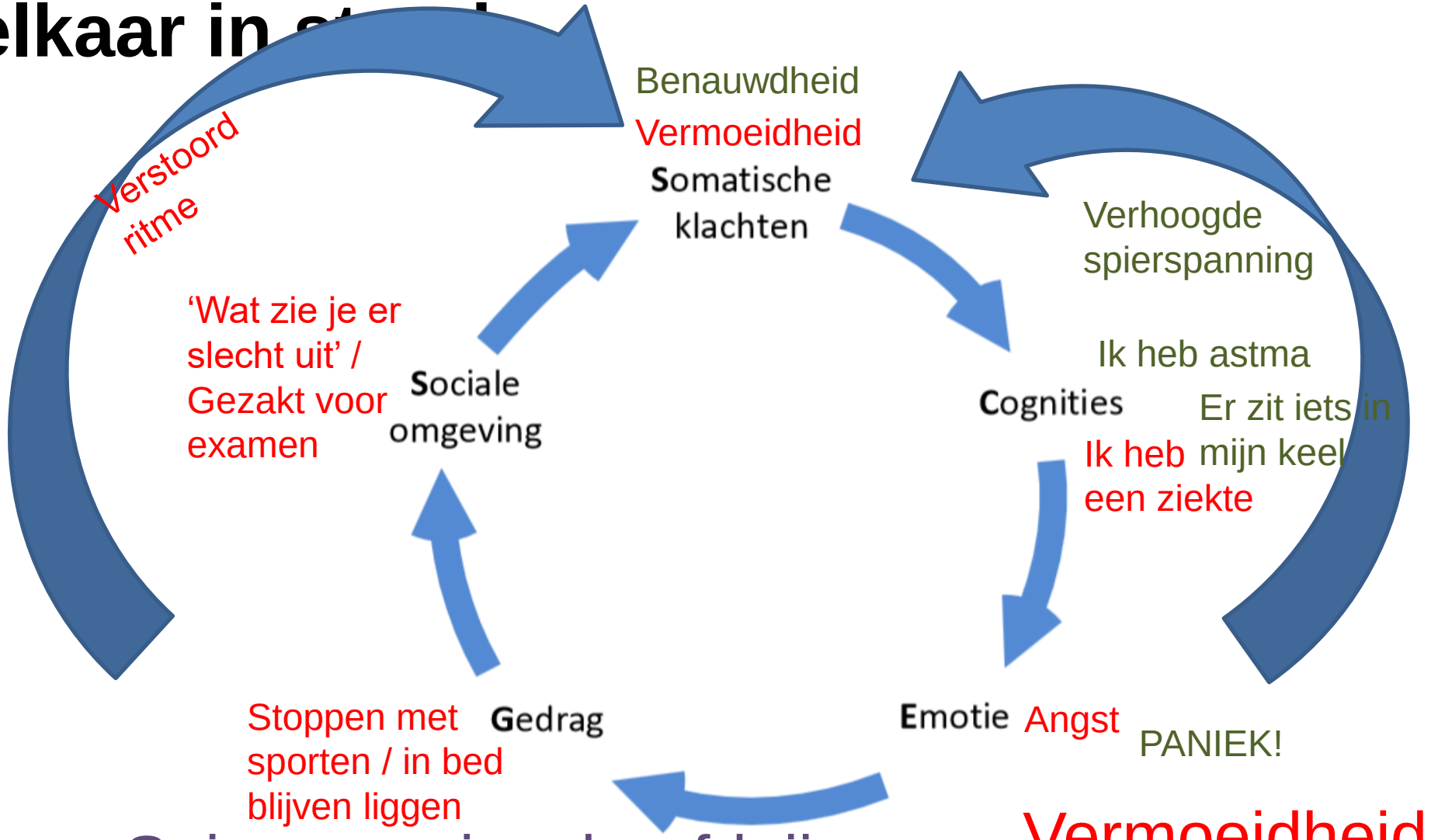

Spierspanningshoofdpijn

Vermoeidheid

Dysfunctionele ademhaling

Gepaste communicatie is belangrijk:

- Aansluiten bij verwachtingen/cognities → minder angst → meer patiënttevredenheid
- Verklaringsmodellen en metaforen
- Tonen affect → meer patiënttevredenheid
- Duidelijke uitleg over functionele klachten/ bekrachtigen ‘ziekte’ → symptoomreductie
- Bespreken normale testuitslag voorafgaand aan onderzoek → vergroot geruststelling

Doel van behandeling: beter functioneren

Van Dulmen, 1995
Hall-Patch, 2010
Petrie, 2007
Stones, 2006

Positieve benadering/verklaring:

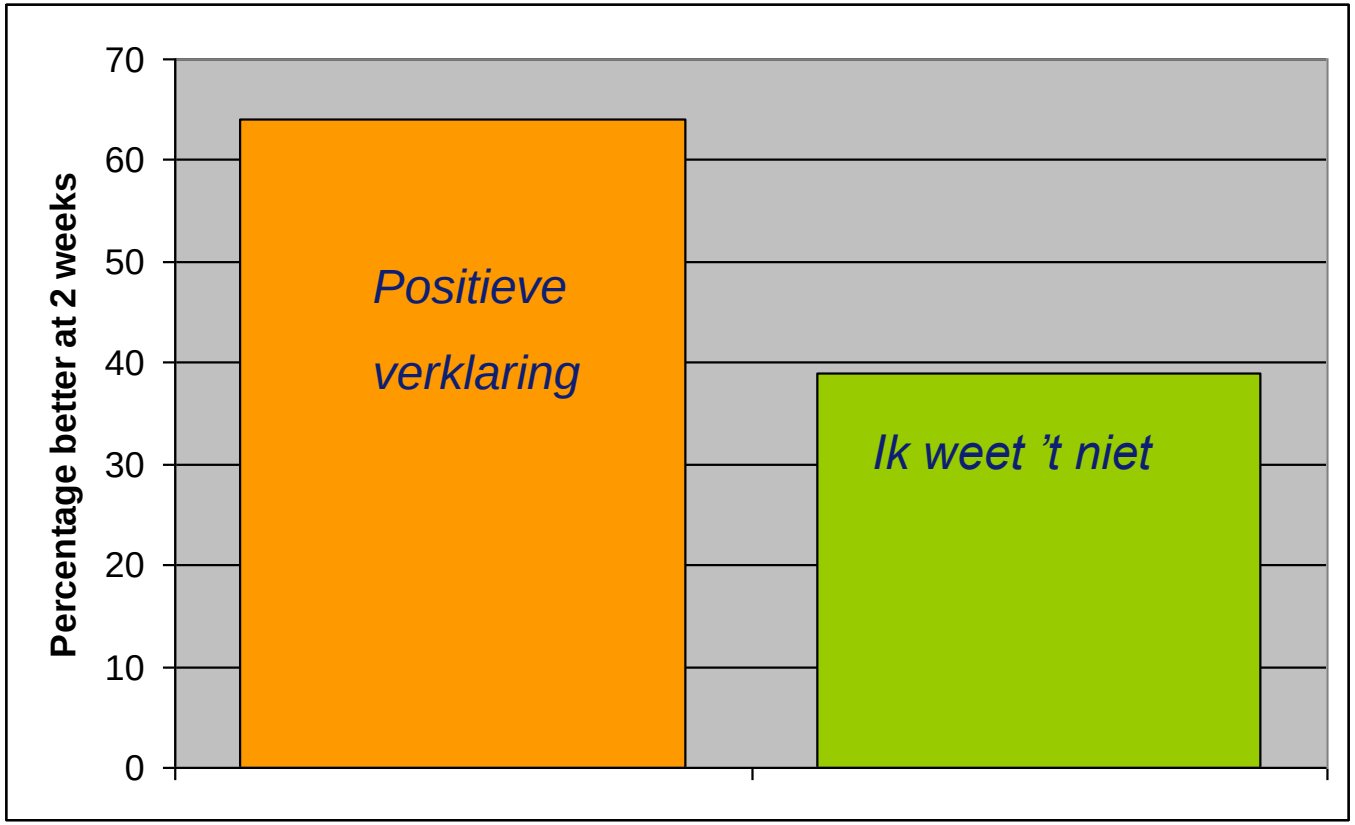

Thomas et al BMJ 1987

Test jezelf! Positieve benadering!

‘Ik kan het wel’

Aanvullend onderzoek in het ziekenhuis is niet zinvol.

Juist of onjuist?

REVIEW ARTICLE

LESS IS MORE

Reassurance After Diagnostic Testing
With a Low Pretest Probability of Serious Disease

Systematic Review and Meta-analysis

Alexandra Rolfe, MBChB; Christopher Burton, MD

Diagnostic tests for symptoms with a low risk of serious illness do little to reassure patients, decrease their anxiety, or resolve their symptoms.

Burton et al. JAMA INTERN MED/VOL 173 (NO. 6), MAR 25, 2013

En als je dan tóch besluit om diagnostiek te doen is goede uitleg van negatieve test-uitslagen noodzakelijk. Anders heeft het **géén** toegevoegde waarde.

Petrie et al. BMJ 2007

Voorbeelden van leefstijladviezen:

- Eten en drinken
  - Regelmatig en gezond
  - Drink voldoende, geen alcohol, vermijd cafeïne
  - Vermijd light producten met aspartaam
  - Vermijd cup a soup i.v.m. smaakversterker en hoeveelheid zout
- Slapen
  - Slaap hygiëne doornemen
  - Geen powernaps
- Bewegen
  - Minimaal 30 minuten per dag
  - Houdingswisselingen
- Ontspannen
- School: hervatten / schoolverzuim beperken

Alarmsignalen: somatiek!

Buikpijn	Gewichtsverlies, afbuigende groeicurve, fors braken, chronische diarree , positieve familieanamnese voor IBD, coeliakie of FMF, gastro-intestinaal bloedverlies, gewrichtsklachten, onverklaarde koorts, uveïtis, orale aften, erythema nodosum, artritis, icterus, anemie, aanhoudende pijn in het rechter onderste of bovenste kwadrant in de buik, hepatosplenomegalie, perianale afwijkingen
Hoofdpijn	Leeftijd < 6 jaar, acute of snel progressieve heftige hoofdpijn, ochtendbraken en andere tekenen van verhoogde intracraniële druk, afwijkingen bij neurologisch onderzoek, houdingsafhankelijkheid, koorts, progressieve schedelgroei, epileptische aanvallen, persoonlijkheidsveranderingen, verwardheid, achteruitgang van schoolprestaties, afbuigende lengtegroeicurve, puberteitsontwikkeling (te vroeg, te laat, stagnerend)
Chronische moeheid	Symptomen van ontstekingsziekte zoals artritis en huidverschijnselen, significant gewichtsverlies, afbuigende lengtegroei, inspanningsgebonden klachten anders dan moeheid (zoals dyspnoe, spierpijn, flauwvallen), alarmsymptomen zoals bij buikpijn en hoofdpijn zijn geformuleerd, slaapapnoe, afwijkingen bij lichamelijk onderzoek zoals uitgebreide lymfadenopathie

Cave: pediatric condition falcification disorder

Bij de aanpak van functionele klachten moeten we onszelf op het kind richten.

Juist of onjuist?

De multidisciplinaire aanpak:

- Fysiotherapeut
- Ergotherapeut
- Psycholoog
- Hypnotherapeut
- Kinderarts
- Revalidatiearts
- Huisarts/jeugdarts
- Maatschappelijk werk
- DOCENTEN/MENTOREN

Het duurt net zo lang om van je klachten af te komen als dat je ermee hebt rondgelopen!

Draaiboek

schoolweigeraars/ thuiszitters:

Deel 1 - Preventie

Voor middelbare scholen binnen Samenwerkingsverband VO 30 06

ATLENT KINDEREXPERTISECENTRUM

MYTYLSCHOOL GABRIËL

Training Re-Fit voor jongeren

Re-Fit drukt met haar training op de ‘reset-knop’. Jongeren werken aan een dagritme, waarbij rust en activiteit elkaar afwisselen. Vanuit een basisniveau wordt stap voor stap gebouwd aan een ‘normaal’ activiteitenniveau. Jongeren krijgen weer regie over hun leven en gaan weer (meer) naar school.

Naslagwerk:

- https://www.onbegrepenklachten.info/wat-zijn-solk/
- **NVK Richtlijn: Somatisch onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten (SOLK) bij kinderen** – mei 2019
- https://www.kindenziek.nl/functionele-buikpijn-bij-kinderen
- **Draaiboek schoolweigeraars/ thuiszitters: deel 1 - Preventie**